

KOLOZSVÁRI MAGYAR

opera

MAGHIARĂ CLUJ

Giuseppe Verdi (1813–1901)

Kiadja a **Kolozsvári Magyar Opera**
Editat de **Opera Maghiară Cluj**

400023 Kolozsvár • Cluj-Napoca
str. Emil Isac u., nr. 26–28. szám
România • România
Tel./fax: +40-264-593-463
e-mail: manager@hungarianopera.ro
www.magyaropera.ro • facebook.com/KolozsvariMagyarOpera

Jegypénztár • Casa de bilete:

hétfő, szerda, péntek • luni, miercuri, vineri: 10.00–16.00
kedd, csütörtök • marți, joi: 13.00–19.00

Telefon: 0754-050150

Hétfvégén nincs telefonszolgálat, és csak előadás esetén nyit a pénztár, kezdés előtt két órával.

Sâmbătă și duminică nu funcționează serviciul telefonic, iar casieria se va deschide numai în cazul în care va avea loc și spectacol.

Felelős kiadó • Redactor-șef: Szép Gyula
Szerkesztette • Redactor: Jancsó Hajnal, Tóthfalusi Hajnal
Fotók • Fotografii: Szabadi Péter, Biró István
Grafikai és műszaki szerkesztés • Concepție grafică și pregătire
tipar: IDEA PLUS, Könczey Elemér, Bogyor Tas-Ottó
Korrektúra • Corectură: Szenkovics Enikő
Nyomdai munkálatok • Tipar: IDEA Design & Print, Kolozsvár
Felelős vezető • Director: Nagy Péter

GIUSEPPE VERDI

A LOMBARDOK

A *lombardok* újból megmutatta, „milyen hatást gyakoroltak azok a lángoló szenvedélyű dallamok, amelyeket Verdi olyan helyzetekhez vagy akár egyes sorokhoz komponált, amelyek Itália szerencsétlen sorsát idézték fel” (Folchetto). Az első, óriási sikerű milánói előadások után az „O, Signore, dal tetto natio” (Ó, nagy Úr, érted vágtunk az útnak) kezdetű kórus ugyanolyan hazafias nemzeti dallá vált, mint *Nabucco*-beli párja, a „Va, pensiero”.

[...] A szöveggönyv ihletésére Verdi most először alkotott olyan színpadi zenét, amelynek szárnyán a főszereplők saját adott helyzetük fölé emelkedhetnek. A legszebb példa erre a III. felvonást záró, valósággal szívbe markoló hármas, amelyben a három plasztikusan megrajzolt jellem a maga egyéni módján reagál Oronte utolsó pillanataira, miközben Verdi az egészet egy csaknem tökéletes egyensúlyú és szimmetriájú zenei szerkezetbe foglalja.

Az efféle mozzanatok kétségkívül ritkák abban a partitúrában, amelyet gyakran éktelenítenek a nyers hatásvadászat pillanatai, de már itt megnyilvánul a *Rigolettó*ban majd kibontakozó dallamalkotó tehetség; például Oronte áradó szépségű, „La mia letizia infondere” (Örömet szeretném) kezdetű cavatinájában vagy Giselda csodálatos imájában („Salve, Maria!” / Üdvözlég, Mária), amely a „No!... giusta causa” (Nem! Nem igaz! Isteni cél) borzongató cabalettájával együtt Verdi első, drámai szopránra írt valódi sikerszáma. E kimagasló pillanatokon túl számos hangszerelési finomsággal is szolgál a darab: Verdi nagyobb fantáziával használta a Scala zenekarát, harmóniakezelése is sokkal érettebb a korábbiaknál, és ez megint csak a *Rigoletto* erőteljes színekben pompázó nagyobb felületei felé mutat előre.

Schenker Béla elemzése

CSELEKMÉNY

I. felvonás

Pagano, aki zarándokúton vezetelt, amiért sógornője iránti bűnös vonzalmában meg akarta ölni fivérét, Arvinót, most hazatér Milánóba. Megbékél a családdal, és minden jóra fordulhatna, ha nem uralkodna el rajta a szenvedély: ismét Arvino életére tör. Ám helyette fatális módon az apját öli meg, és emiatt szörnyű lelki-furdalás gyötri.

II. felvonás

A lombard sereget Arvino vezeti Antiochia ellen, ahol leányát, Giseldát a muzulmánok fogva tartják. A vezér a seregbe szólít egy környékbeli remetét, hosszan tanácskozik vele, de nem veszi észre, hogy az valójában a saját vezeklő fivére. Arvino kiszabadítja Giseldát, aki csak kárhoztatni tudja szabadítóit, amiért annyi fogvatartóját megölték, köztük – mint hiszi – szerelmesét, Oronte muzulmán herceget is.

III. felvonás

A Jeruzsálem felé tartó keresztések táborába betör Oronte, és megszökteti Giseldát. Arvino katonái üldözőbe veszik őket, és Oronte halálos sebet kap. Halála előtt a remete kezéből fölveszi a keresztséget.

IV. felvonás

Az elcsigázott keresztések már hitüket vesztenék, mikor Giselda álmot lát: megjelenik előtte Oronte, és arra buzdítja, vezesse a sereget Jeruzsálem felé. A döntő csatában a remete halálos sebet kap. Mikor Arvino letérdel a haldokló mellé, a remete – Pagano – fölfedi kilétét, és a két fivér megbékél.

Elena Moşuc

NÉMEDI CSABA OPERARENDEZŐ

1988-1992 között a Zrínyi Ilona Gimnázium speciális orosz tantervű osztályában végzett. Érettségi után a Salzburgi Tartományi Klinikán általános egészség- és betegápolásból kapott diplomát. Aneszteziológus szakasszisztensként dolgozott, emellett orvostudományt tanult.

2002 októberében kezdte tanulmányait a Bécsi Egyetem Színház-, Film- és Médiatudomány Kar zenés színház és balett/táncszínház szakán. Ezzel egy időben többek között dal- és oratóriumtörténetet, kultúrtörténetet, olasz nyelvet tanult. 2003 februárjában és márciusában rendezőasszisztensként dolgozott a Schönbrunni Kastélyszínházban, később a Bécsi Állami Operában tevékenykedett, ahol Richard Wagner *Trisztán és Izolda* operájának színrevitelében vállalt munkát.

2003 és 2006 között a Zürichi Operaházban rendezőasszisztensként tevékenykedett.

2007-ben és 2009-ben rendezőként nemzetközi operarendező versenyen vett részt Gioachino Rossini *A reimsi utazás* és Wolfgang Amadeus Mozart *Az álruhás kertészlány* című műveivel.

2012 és 2017 között a Kirchstetteni Kastélyfesztiválnak lett a művészeti vezetője. 2011-ben ifj. Johann Strauss *A denevér* című művével debütált itt. A produkciót Maecenas-díjjal jutalmazták.

2014 októberében a Bécsi Egyetemen filozófiai és zeneelméleti tanulmányokat kezdett. Elsődleges kutatási területei közé tartozik az olasz belcanto kora és a magyar opera története a 20. században.

Fontosabb munkái:

- 2019 – Giuseppe Verdi: *A lombardok* – Kolozsvári Magyar Opera
 2017 – *Le Donne di Donizetti* – Kirchstetteni Kastélyfesztivál
 2017 – Gaetano Donizetti: *Az ezred lánya* – Kirchstetteni Kastélyfesztivál
 2017 – Vincenzo Bellini: *A puritánok* – Müpa Budapest
 2016 – Gaetano Donizetti: *Don Pasquale* – Kirchstetteni Kastélyfesztivál
 2015 – Richard Strauss: *Daphne* – Müpa Budapest
 2015 – Richard Strauss: *A béke napja* – Müpa Budapest
 2015 – Gaetano Donizetti: *Szerelmi bájjal* – Kirchstetteni Kastélyfesztivál
 2014 – W. A. Mozart: *Don Giovanni* – Kirchstetteni Kastélyfesztivál
 2013 – Giuseppe Verdi: *Rigoletto* – Kirchstetteni Kastélyfesztivál
 2012 – W. A. Mozart: *Figaro házassága* – Kirchstetteni Kastélyfesztivál
 2011 – ifj. Johann Strauss: *A denevér* – Kirchstetteni Kastélyfesztivál

EMLÉKEZÉS, SORS, MŰVÉSZET VERDI OPERÁJÁBAN

– Már-már beavató volt, amikor a sajtótájékoztatón Kocsis Zoltánnal való kapcsolatáról, találkozásáról emlékezett meg. Kérem, beszéljen erről!

– Az élményt egy magyar kritikusnak köszönhetem, aki felhívta a figyelmét rám. Volt egy spontán találkozásunk Bécsben, és ő közölte velem, hogy bennem gondolkodik az adott két Strauss-opera szín-

Kovács István

padi megvalósítása kapcsán. *A béke napjáról* és *a Daphne*-ről volt szó, és a Strauss szándék értelmében a két egyfelvonásost egy este mutattuk be. Először került így bemutatásra magyar közegben, egyszerre a két mű. Leírhatatlan érzés szembesülni egy ilyen élő legendával, az a belső nyughatatlanság, félsz és egyben tettekre készség, hogy vajon milyen mértékben tudok egyáltalán megfelelni az ő elvárásainak. Annyira intelligensen, érzékenyen kezelte ezt a témát, hogy egy percig sem éreztem azt, hogy akkor most én lennék a kezdő. Ő nyitotta meg nekem a kaput a Müpába. Minden szentimentalizmus nélkül mondhatom, hogy kivételes szeretettel, féltő figyelemmel, segítő szándékkal állt mellettem a Müpában, aki eddig azt csupán mint a publikum képviselője ismertem. A tisztelet, a hála, a köszönet és a szeretet szavaival tudok visszagondolni erre az időszakra.

– *Ha jól tudom, sokat foglalkoztatta Verdi Lombardokja, mégis most állítja színpadra először.*

– Ez így igaz. Gyakorlatilag ez az egyik olyan Verdi-mű, amellyel kezdő operarajongóként találkoztam. *A lombardok* első perctől kezdve rendkívüli erővel hatott rám. Amikor a főiskolai tanulmányaim miatt a 90-es évek elején kikerültem Ausztriába, az volt éppen a CD-korszaknak a csúcса, és emlékszem, hogy az elsőéves ösztöndíjamból úgy spóroltam össze, hogy vettem egy hatalmas lemezjátszót, és a CD-k közül *A lombardok* volt az egyik legelső darab, amit megvásároltam. A legendás Philips-felvételről van szó, amit Lamberto Gardelli dirigált az akkori Verdi-ciklusában. A fiatal Plácido Domingo hallható a felvételen, illetve Cristina Deutekom, aki az emblemikus Giseldája volt a saját generációjának. Rengeteget hallgattam ezt a felvételt. Ez a különleges kötődés ehhez a rendkívül hibrid és heterogén darabhoz a mai napig adott. Álomban sem gondoltam, hogy én ezt valaha meg fogom rendezni, annyira nincs repertoáron a darab.

– *A Nabucco sikerének záloga szinte kizárólag a kórus. A lombardok erejét Oronte, Giselda és az egymással folyton összetűző két fivér, Arvino és Pagano jellemének ábrázolása adja. Önnek mi a véleménye erről?*

– A kórus nélkül ez az opera is félkarú óriás lenne. Valóban rendkívül erős és karakteres szerepeket látunk a színpadon, mindez azonban sokkal sápadtabb lenne, ha nem ez a sokszínű, sokrétű kórus mint apparátus támogatná a főszereplőket. Ők jelen esetben nemcsak egy passzív színpadi jelenlétre vannak szorítva, hanem aktív részesei, cselekvő elemei ennek a színpadi történetnek. Mondhatom azt, hogy ők az alapja annak, hogy ebből fölülemelkedve Giselda, Pagano vagy akár Oronte annyira erős karakterré válhat.

Elena Moşuc, Barabás Zsuzsa

– Az egyéni szerelem és a hazafias kötelesség konfliktusa Solera szövegkönyvének központi témája, különösen Pagano és Giselda alakjában, és az ő dilemmáik már a Don Carlost és az Aidát előlegezik meg. Milyen elképzelés mentén dolgozta ki a művet? Mire helyezte a hangsúlyt?

– 1843-ban született a darab, tehát jócskán benne vagyunk a risorgimentóban, egy rendkívül forradalmi időszakban, forradalmi hangulatban. Nemcsak Olaszország, Európa is forrongott, és gyakorlatilag olyan időszokról beszélünk, amikor az egységes Olaszország, ilyen formában, ahogyan mi ismerjük, még nem létezett. Hatalmas társadalmi, szociokulturális átalakulások voltak, amelyek szinte vulkanikus erővel formálták a történelmi eseményeket, és ezt az alapot felhasználva Verdi és Solera nem tett mást, mint hogy a szinte elvárható hazafias jegyeket és a helyi jellegzetességeket ötvözte egy nagyon speciális, mondhatni Rómeó és Júlia-történettel. Adott, mint egy külső keretváz, a társadalmi, ideológiai vagy akár etnikai ellentét... A történet magva viszont nem más, mint a legtöbb romantikus operában a mintegy kötelező téma, a toposz, a szűzség, a veszteség, a halálra ítélt szerelmi kapcsolat, s persze annak a végkifejlete, következményei, amelyeket akkor ismernénk meg igazán, ha *A lombardoknak* lenne egy második része. A dramaturgiánkra vonatkozóan kiemelném, hogy nem csak egy, a külső tényezők hatására drámaibb Rómeó és Júlia-történetről van szó, hanem mint a (korábbi) belcanto-operák esetében nagyon fontos és szinte nélkülözhetetlen stílusjegy(ek): az EMLÉKEZÉS (egyéni és kollektív értelemben!), továbbá a korábbi tettek által kiváltott (sors)fordulatok és azok következményei/kihatásai (pl. bűntudat, bűn és bűnhődés, esetleg megbocsátás, feloldozás?!). Milyen lényeges szerepet játszanak itt.

Rendezőként annak a bizonyos hagymának a héjait próbálom lefejtetni, úgy, hogy ne sérüljön a hagyma, hogy bejussak a legmélyéhez, ott, ahol az emberi konfliktusok játszódnak, és ezeket megvizsgálni a nagyító alatt, hogy ki honnan érkezik, mi az előtörténete, mi a sorsa, az élete, a tennivalója a jelenben, és mi a potenciális jövő. És azért mondom, hogy

potenciális jövő, mert ugye, mint tudjuk, a darab folyamán van, akinek nincs reális jövője. De kérdés, ha ő elbukik, elvesz a darabon belül az ő személyes tragédiája, milyen további tragédiákat indukál, eredményez a többi protagonista esetében.

– Véleménye szerint mi lehet az oka, hogy A lombardokat szinte alig tűzik műsorra a dalszínházak?

– Kizárólag a főszerepek. Giselda, Pagano és Oronte a három abszolút főszerep. Ha most az operabase.com oldalon beírnánk a keresőbe, hogy Giselda, és megnéznénk, hogy a mai naptól kezdve 2022-ig hány aktív Giselda jelenik meg, Elena Moşucón és Balázs Borbálán kívül nagyon kevés énekesnőt találunk, és ennek oka van. Nem olyan, mint a *Traviata* Violetta Valéry-je vagy a *Rigoletto* Gildája, és ezzel nem a grandiózus Verdi-szerepeket akarom degradálni. Ha most a Kolozsvári Magyar Operában a Violetta Valéry alakító énekes megbetegszik, akkor csak egy telefon Budapestre, és itt van Kolonits Klára. Giseldát már nem lehet ilyen könnyen találni, ezért számunkra rendkívül fontos és megnyugtató érzés, hogy kettős szereposztásban tudjuk próbálni a szerepet. Elena Moşuc énekl az első két előadást, a későbbiekben pedig Balázs Borbála fogja átvenni a szerepet. Ez az egész együttesnek, az egész alkotói gárdának rendkívüli megkönnyebbülés. Budapesten 1974-től 1995-ig szinte folytonosan repertoáron volt a mű, tehát egy-egy évad maradt ki, amikor éppen pihentették, de ezt leszámítva a legfontosabb exportcikke volt a kelet-európai tömbnek az akkori időkben. A fiatal Sass Szilvia ezzel debütált annak idején a Covent Gardenben José Carrerasszal, és ha megnézzük a budapesti operaháznak az archívumát, akkor látni lehet, hogy a ház legjobb erői vetekedtek ezekért a szerepekért. Szívem vágya

Mányoki Mária, Kovács István

lenne, ha visszakerülne ez a darab ugyanabba a körforgásba, mint a többiek, mégha nem is játsszuk olyan sokat, mint egy *Traviatát* vagy *Rigolettót*. Nagyon bízom benne, hogy a helyi publikum is ugyanolyan nyitottsággal, szeretettel és érdeklődéssel fogja fogadni a produkciót, mint ami Budapesten volt.

- Melyik repertoár áll Önhez a legközelebb? Tudatosan válogat a különböző korszakokból?

– Eleinte sok mindent a véletlen hozott. 2015–2016 idején a Kirchstetteni Kastélyfesztiválon, ahol nemcsak házi rendező, hanem művészeti vezető is voltam, a tartományi kormány kérésére átdolgoztuk a fesztivál teljes koncepcióját és belcanto-fesztivált alakítottunk belőle. Kizárólag ilyen jellegű olasz darabokból szemezgettünk. Azelőtt minden évben játszottunk nyáron egy operaprodukciót, inkább a sikerdarabokat. Az első időszakban három darabból álló Donizetti-ciklust készítettünk, kezdtük a *Szerelmi bájital*al, utána a *Don Pasqualé*val folytattuk, és a záró darab *Az ezred lánya* volt. Jelenleg Rossini-fesztivál zajlik Kirchstettenben, ahol először játszották *A sevillai borbélyt*, majd az *Olasz nő Algírban*-t és jövőre a Rossini-ciklust az *Il Signor Bruschinó*val zárják. Tehát megvolt már egy irány, a belcanto, ehhez jött kiegészítésként a Müpában, hogy Strauss után Bellinitől *A puritánokra* kaptam felkérést, akkor ugye most *Lombardokat* rendezek, ami azért stilisztika szempontjából egyáltalán nem választható el sem a belcantótól, sem a paralel felfutó francia ágazattól, a francia nagyopera műfajától (és előzetes terveim értelmében 2020 elején szintén egy nagy belcanto-operát fogok rendezni nemzetközi előadók közreműködésével). Ehhez kiegészítésként még hozzátenném, hogy visszatérhettem immár harmadik alkalommal a saját alma materembe, a bécsi egyetemre, ahol az olasz belcanto stílustörténeti összefüggéseiről tarthattam előadást, amiből Erkel sem hiányozhatott, hiszen ő is ezekből az alapokból építkezett, továbbá a korai Verdiről, ahol már *A lombardok* produkciónkról is beszélhettem, és legutóbb a drámai Rossiniról. Ezek mellett nagyon szívesen és bármikor örömmel rendezek Mozartot, Richard Strausst, és kész vagyok akármelyik nagy francia operára is, Wagnerrel ellenben úgy vagyok, hogy operarajongóként vonz, rendezőként viszont még nem sikerült megtalálni a közös nevezőt.

Lejegyezte: **Tóthfalusi Hajnal**

VERDI ÚJ UTAKAT NYIT A MAGYAR OPERÁBAN

„Anni di galera” – „rab évek”. Így nevezte Verdi az 1843–1850 közötti kimerítő alkotói periódusát, amely arról volt híres, hogy a még félkész állapotban levő operák írása közben folyamatosan új szerződést kötött a következő opera megírására. Ebben a periódusában nem kevesebb mint tizenkét opera született, ebből *A lombardok* az első. Az opera az alig egy évvel korábban bemutatott *Nabucco* sikerreceptjét használja, egyben megtalálhatók benne a késői operák ötletcsirái. Verdi kísérletezik, a saját stílusát keresi, hagyományos formákat használ, nagyon sok zárt számmal, a kor elvárásainak megfelelően: cavatinákat, cabalettákat ír. Az eredmény meg is lett, nagyobb sikere volt, mint a *Nabucco*nak. A hihetetlenül összetett Giselda szólama rendkívüli énekestechnikát igényel, valódi drámai szoprán szólam, Donizetti világát idéző koloratúrákkal fűszerezve. Bravúrszerep. Kimondhatatlan öröm és megtiszteltetés, hogy az országos bemutatót a világhírű szoprán, Elena Moşuc neve fémmjelzi, akit 2019-ben a szakmában a legrangosabb elismerésként járó Oscar Della Lirica-díjjal jutalmaztak Milánóban.

Igazi főszereplője az operának az énekkar, ami az opera monumentalitásának a kulcsa, talán ezért is nehéz színre vinni. Némedi Csaba rendezőt pontosan ez motiválta! Előző közös munkánk alapján – Bellini: *A puritánok* – kórusoperát szeretett volna rendezni, felismerve az énekkari művészekben rejlő alkotói lehetőségeket. Így született meg a Terv. A közös munka újból reveláció volt, igazi szakmai továbbképzés minden szinten.

Az operában elhangzó „Coro di pellegrini” a *Nabucco* „Rabok karának” méltó utódja, sikerük azonos volt, népénekké vált. Habár Verdi a csellószólok szerelmese volt, a harmadik felvonás fináléjában megszólaló hegedű „concertino” egy igazi zenei gyöngyszem, egyben kuriózum, akár hegedűkoncertek méltó ráadásszáma is lehetne.

Egy méltatlanul kevészer felhangzó opera, amiben Verdi új utakat keres és nyit az operatörténelemben, folyamatosan keresi a szépet, a megújuló zenei formákat és a nagy történelmi témák után elmélyül a lelki folyamatok csodálatosan kusza világának kutatásában.

Kulcsár Szabolcs
karmester

„EZ A LEGDRÁMAIBB SZEREP, AMELYET VALAHA JÁTSZOTTAM...”

Giselda szerepében Elena Moşuc

–*A világ leghíresebb színpadain énekel és a legfontosabb zenei elismerésekben részesül. A 2019-es év meghozta az operavilág legnagyobb elismerését: az Opera Awards „Opera Star” Önnak ítélte az OSCAR DELLA LIRICA-díjat, amelyet a legjobb szoprán érdemel ki. A Kolozsvári Magyar Operában most lép fel először, Giuseppe Verdi A lombardok című előadásban. Hogyan zajlott a próbafolyamat?*

–Megtisztelő a Kolozsvári Magyar Opera vezetőségének meghívása. Az együttműködés ötlete Némedi Csaba rendezőtől származik, akivel már karrierünk legelején barátokká váltunk. Zürichben együtt dolgoztunk egy *Turandot* előadás kapcsán, melynek ő volt a rendezőasszisztense. Tavaly keresett meg azzal az ötlettel, hogy mutassuk be Giuseppe Verdi *A lombardok* című művét Kolozsváron. Első pillanatban kissé megijedtem a feladattól, ugyanis tisztában voltam azzal, hogy Giselda, a nekem szánt szerep mennyire összetett. Ennek ellenére azonnal elfogadtam a felkérést, bizakodva várva a munkafolyamatot. Nagy örömmel vettem részt a próbákon, ugyanis ilyen fegyelmezett kórusokkal csak Tokióban dolgoztam még együtt. A Kolozsvári Magyar Opera előadóművészei rendkívüli hanggal rendelkező csodálatos művészek. Nagy örömmel tölt el a Kulcsár Szabolcs karmesterrel való együttműködés is, akivel hasznos és emlékezetes zenei próbákon vagyunk túl. Bízom abban, hogy a kolozsvári közönség érdeklődéssel és szeretettel fogadja majd a bemutatót!

–*Melyek karrierje kezdetének fontosabb állomásai?*

–Az éneklés számomra az életet jelenti, és egyben a legkönnyebb kifejezőeszközt is. Már a karrierem legelején tudatában voltam annak, hogy ki kell alakítanom egy szinte tökéletes éneklési technikát. 1990-ben iratkoztam be a jászvásári zenekonzervatóriumba, majd 1991-től látogatás nélküli canto szakra jártam, mivel tagja lettem a

Elena Moşuc, Pataki Adorján

Zürichi Operaháznak. 1997-ben végeztem a konzervatóriumban, de az igazi egyetemem számomra mégis a zürichi munka jelentette, ahol a „learning by doing” (gyakorlat általi tanulás) módszerével fejlődhettem. Abban az időben semmiféle színpadi tapasztalatom nem volt, ugyanis előtte hét évig tanítónőként dolgoztam. Karrierem első lépcsőfokát a Jászvásári Operaház jelentette, ahol kórustagként dolgoztam rövid ideig. 1990-ig nem volt lehetőségem elhagyni az ország területét, de az év szeptemberében alkalom nyílt arra, hogy részt vegyek egy nemzetközi énekversenyen Münchenben, amelynek első díjasa lettem. Ez az elismerés megnyitott számtalan ajtót a világ több táján, így indult el nemzetközi énekes karrierem. Azóta a világ legnagyobb operaházaiban léptem fel olyan városokban, mint London, Tokió, Milánó, Bécs, Tel Aviv, Róma, Shanghai...

–Ma a Kolozsvári Magyar Operán kívül a világon egyetlen operaház sem tartja műsoron *A lombardokat*. Melyek a mű sajátosságai, és hogyan készült Giselda szerepére?

–Ez a darab tökéletes énektechnikát, energiát és nem utolsósorban rendkívüli fegyelmet kíván a benne szereplőktől. Minden bizonnyal ez egyik oka annak, hogy *A lombardok* előadást kevesen tűzik műsorra. Giselda szerepe azért is nehéz, mert teljességet igényel minden szempontból, mind technikailag, mind színpadi mozgásban, a mű értelmezésében és színészi játékban. Az előadás teljes időtartama alatt egyenlő energiabefektetéssel kell végigénekelni a darabot. Amikor ismerkedtem Giselda szerepével, hamar világossá vált számomra, hogy ha nem fektetek nagy hangsúlyt a technikára, nem tudom majd eljátszani a szerepet. Úgy érzem, ez a legdrámaibb szerep, amelyet valaha játszottam. Giselda harcoss nő, igazi hős. Nem örült, hanem az őt körülvevő világ az, amelyben az emberek egymást öldöklük fejvesztve. *A lombardok* tulajdonképpen a mai társadalom jelene. Annak ellenére, hogy voltak kisebb fenntartásaim a szerep elvállalásával kapcsolatban, úgy gondolom, a pályám megfelelő szakaszában tárulkozott fel ez a lehetőség. Giselda megformálásával az eddigi művészi tapasztalatomat teljességében tudom majd megmutatni, ami óriási művészi elégtételt jelent.

Lejegyezte: **Jancsó Hajnal**

LOMBARZII, EVENIMENTUL POLITIC NR 1 ÎN 1843!

Surprinzător sau nu, *I lombardi alla prima crociata* / *Lombarzii în prima cruciadă* a fost pentru anul și data premierei – 11 februarie 1843, Teatro alla Scala Milano – evenimentul politic numărul unu! Firesc dacă avem în vedere mesajul patriotic al operei, spiritul eroic de luptă al vechii Lombardii.

Când vorbim despre *Lombarzii în prima cruciadă*, vorbim practic despre perioada 1840-1850, cu nu mai puțin de 14 titluri puse în scenă, ciclul de opere eroice din perioada tinereții compozitorului. Și atunci mă refer la *Un giorno din regno*, *Nabucco*, *I lombardi*, *Ernani*, *Giovanna d' Arco*, *Alzira*, *Attila*, *Macbeth*, *I masnadieri*, *Jerusalem* (*I lombardi* cu modificări pentru scena pariziană, cu premiera la 26 noiembrie 1847), *Il Corsaro*, *La battaglia di Legnano*, *Luisa Miller* și *Stiffelio*. Pentru Opera Maghiară clujeană este un titlu de glorie faptul că dintre cele enumerate, *Nabucco*, *Giovanna d' Arco*, *I masnadieri* și *Luisa Miller* sunt deja în repertoriu.

Plusul îl aduce *I lombardi*, libretul Temistocle Solera, după un poem de Tommaso Grossi, poet de notorietate în epocă, animat de idei patriotice în texte precum *La Prineide*, *La Pioggia d' oro*, *La Fuggitiva*, *Il degonda*, *I lombardi alla prima crociata*, acesta din urmă publicat în 1826.

Două sunt temele operei, ele merg în paralel fără nici o legătură între ele. Prima temă îl are în centrul atenției pe Pagano, cel care în loc să-și ucidă fratele, își ucide tatăl. Ajunge să moară ca un erou, soldat în rândurile cruciaților. A doua temă vizează povestea de dragoste dintre Giselda și Oront, cel din urmă murind tot pe câmpul de luptă și tot în rândurile armatei cruciaților. Două teme care, grație muzicii mult mai variate decât *Nabucco* de exemplu, au asigurat succesul încă din seara premierei. Ar fi suficient să amintesc corul final al cruciaților, veritabil îndemn la luptă, nu departe de „Va pensiero”. Succesul s-a datorat nu numai subiectului în sine, artiștilor, ci și problemelor pe care *I lombardi* le-a avut înainte de premieră, din cauza cenzurii poliției austriece. Verdi nu a modificat nimic, premiera a avut loc cu succesul cunoscut. Datorat ariilor („Salve Maria” / Giselda, „Se vano e il pregare” - Giselda, „La mia letizia infonderere” - Oronte, „Sciagurata, ed hai creduto” sau „Ma quando un suon terribile” - Pagano), corurilor („O signore, dal Tetto Natio” de care aminteam mai sus).

Mai trebuie semnalat un lucru. Verdi revine asupra partiturii la *I lombardi*, modificând-o pentru Opera pariziană, unde va avea premiera în 1847, cu titlul *Jerusalem*). Opera Maghiară din Cluj oferă varianta originală din 1843.

Mult timp, *Nabucco* și *I lombardi* au mers mână în mână pe mai toate scenele lirice italiene și nu numai. Timpul a decis în favoarea operei *Nabucco*. Așa s-a ajuns ca *I lombardi* să se pună în scenă rar, putând fi amintite Carnegie Hall/1986, Bilbao, Scala/2011, Sarasota Opera/2014 – cu titlul *Jerusalem*, Oper Orchestra New York (2012-2013, operă în concert), Met/1993, Teatro Regio di Torino/stagiunea 2017-2018. Pot fi amintite și două filme, unul în regia lui Tiziano Mancini (2009; Orchestra și Corul Teatro Regio di Parma), respectiv cea în regia lui Brian Large, cu Jose Carreras, Ghena Dimitrova, Carlo Bini, Luisa Vannini (spectacol pe scena Scalei, 1984, DVD din 2004).

Invitata specială este soprana de talie mondială Elena Moșuc (n. 1964, Iași), care debutează în operă și în rolul Giseldei.

Elena Moșuc a câștigat în 2019, Oscar della Lirica, cea mai prestigioasă distincție internațională a muzicii de operă, echivalentul Oscarului în cinematografie. Repertoriul de operă și cel vocal – simfonic este impresionant, scriu despre o voce de aur cu un c. v. artistic de mare notorietate internațională. Colaborările cu Sir Colin Davis, Franco Zeffirelli, Bruno Campanella, Daniel Oren, Leopold Hager, Marco Armiliato, Michel Plasson, Nello Santi, Placido Domingo,..., spun totul. Cum spun și distincții precum Euro-paische Forderpreis fur Musik, Bellini d' Oro, Premio Zenatello di Verona, Premio Verdi di Modena și Verona, Ofițeri al Artelor..."

Demostene Șofron

Elena Moșuc

„GISELDA ESTE UN ROL DE MATURITATE...”

Elena Moșuc în rolul Giseldei

– Ați cântat pe cele mai mari scene de operă ale lumii și ați primit cele mai importante distincții de muzică. În 2019 ați fost proclamată câștigătoarea renumitului și internaționalului Opera Awards „Opera Star” OSCAR DELLA LIRICA ca cea mai bună soprană. Anul acesta pentru prima oară pregătiți un spectacol împreună cu trupa Operei Maghiare din Cluj. Cum a decurs procesul de repetiții?

– Mă simt foarte onorată că sunt invitată la Opera Maghiară din Cluj. Colaborarea a fost ideea regizorului Némedi Csaba, artist cu care suntem prieteni de

la începuturile carierei noastre. Am lucrat împreună la Zürich într-o producție *Turandot* de Giacomo Puccini, proiect în care Némedi era asistent de regie. Anul trecut regizorul a avut ideea de a pune în scenă acest spectacol. Inițial m-am speriat puțin fiindcă știam cât de greu este rolul Giseldei, dar m-am aruncat în această aventură cu încredere. Am fost foarte entuziasmată deja la primele repetiții. Așa un cor disciplinat nu am mai văzut în afară de cele din Tokyo. Interpreții Operei Maghiare sunt foarte buni profesioniști cu voci excepționale. Mă bucur enorm de mult să lucrez și cu maestrul Kulcsár Szabolcs cu care am făcut repetiții muzicale memorabile. Sper ca publicul Clujean să primească spectacolul nostru cu interes și mare drag!

– Care sunt cele mai importante momente ale începutului carierei Dumneavoastră?

– Cântatul pentru mine reprezintă viața mea, e modul meu de a mă exprima. Am fost conștientă de la început că aveam nevoie de o tehnică vocală aproape perfectă. Am intrat la Conservator în anul 1990. Am frecventat facultatea la zi până în 1991, când am semnat contractul cu Opera din Zürich. Din acest moment am trecut la învățământul fără frecvență, venind acasă doar pentru

examene. Am absolvit în anul 1997. Adevăratul meu conservator însă era la Zürich, unde mi-am adunat cunoștințele pe baza metodei "learning by doing" /învățare prin a face/. Nu aveam experiență scenică la această vreme, fiind învățătoare timp de șapte ani înainte de a mă înscrie la Conservator. Ca un prim pas al carierei mele am cântat o scurtă vreme în corul operei din Iași. Voiam cu tărie să am și experiența unui concurs internațional, iar până în 1990 nu aveam posibilitatea să ies din țară. În acel an, în septembrie am reușit să particip la un concurs internațional pentru prima oară, la München. Câștigarea acestui concurs mi-a oferit uși deschise în nenumărate locuri ale lumii, mi-a deschis drumul vieții mele în cariera de cântăreață. De atunci și până acum am cântat la cele mai mari insituții de operă din lume ca Londra, Tokyo, Milano, Viena, Tel Aviv, Roma, Shanghai.

– În ziua de azi, în afară de Opera Maghiară din Cluj, nu există în lume o altă instituție de artă care ar avea această operă în repertoriu. Care sunt caracteristicile operei și cum ați pregătit rolul Giseldei?

– Giuseppe Verdi a fost un geniu care a compus *I lombardi alla prima crociata* în perioada în care era în căutarea drumului său artistic. Operele din această vreme sunt mai dificile din punct de vedere vocal atât pentru soliști, cât și pentru cor. Probabil că acesta este motivul pentru care opera este jucată foarte rar. Mi se pare foarte greu faptul că rolul Giseldei cere plenitudine din toate punctele de vedere: tehnic, interpretativ, ca mișcare scenică,

Sorin Lupu, Elena Moșuc

etc. Este nevoie de susținere continuă, trebuie cântat în mod egal pe tot parcursul spectacolului. Atunci când m-am apucat de studiat rolul Giseldei, deja eram convinsă că dacă nu îl cânt tehnic, nu ajung până la sfârșitul spectacolului. Ca atitudine, consider că e cel mai dramatic rol interpretat de către mine până acum, dar totodată cere și multă suplețe în cântat. Rolul Giseldei este un rol eroic – al femeii luptătoare. Defapt nu ea este nebună, ci societatea, deoarece oamenii, derutați, au ajuns să se omoare între ei. Tot ce vedem în *I lombardi*, se întâmplă acum în viața reală. Giselda este un rol de maturitate. Cu toate că am fost puțin anxioasă la început, consider că pentru mine rolul acesta a venit în momentul just. Prin acesta îmi pot arăta toată experiența mea muzicală de până acum, ceea ce înseamnă o mare satisfacție artistică.

Interviu realizat de: **Jancsó Hajnal**

Kovács István

Fülöp Tímea

Elena Moşuc, Pataki Adorján, Kovács István

Sorin Lupu

Sipos Endre, Kovács István, Varga Attila

Pataki Adorján

GIUSEPPE VERDI

A LOMBARDOK I LOMBARDI

Opera két részben • Operă în două acte
Szövegkönyvét Temistocle Solera írta Tommaso Grossi eposza alapján • Libret de Temistocle Solera după eposul omonim de Tommaso Grossi

ORSZÁGOS BEMUTATÓ / PREMIERĂ NAȚIONALĂ

Vezényel • Dirijor: **Kulcsár Szabolcs**

Arvino: **Sorin Lupu** m.v.
Pagano • Eremita: **Kovács István** m.v.
Viclinda: **Barabás Zsuzsa**
Giselda: **Elena Moșuc** m.v., **Balázs Borbála**
Pirro: **Gergely Arnold**
Priore: **Rétyi Zsombor**
Acciano: **Mányoki László**
Oronte: **Pataki Adorján**
Sofia: **Hary Judit**

Hegedűszóló • Solo vioară: **Barabás Sándor**

Díszlet- és jelmeztervező • Scenografia și costume:
Gilles Gubelmann m.v.
A díszlettervező munkatársa • Asistent decor: **Venczel Attila**
A jelmeztervező munkatársa • Asistent costume: **Ledenják Andrea**
Mozgásművész • Mișcare scenică: **Jakab Melinda**
Karigazgató • Maestru de cor: **Kulcsár Szabolcs**
Koncertmester • Concert-maestru: **Barabás Sándor, Ferenczi Endre**
Korrepetitor • Corepetitor: **Horváth Zoltán, Nagy Gergő**
Súgó • Sufleur: **Kondrát Bea, Kostyák Júlia**
Ügyelő • Regia tehnică: **Szabó Vincze Beáta**
A rendező munkatársa • Asistent regie: **Béres László**

Rendező • Regia: **Némedi Csaba** m.v.

A bemutató időpontja • Data premierei:
2019. szeptember 26., 18.30 órától

KOLOZSVÁRI MAGYAR

opera

MAGHIARĂ CLUJ

www.magyaropera.ro

MÉGVÁLÓSULT A MAGYAR KORMÁNY
TÁMOGATÁSÁVAL

MINISZTERELNÖKSÉG
NEMZETPOLITIKAI ÁLLAMTITKARSÁG

BETHLEN GÁBOR
Alap